

EL

EL

EL

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 21.12.2009
COM(2009)693 τελικό

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

σχετικά με την κατάσταση εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Πολιτικής Προϊόντων

SEC(2009)1707

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

σχετικά με την κατάσταση εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Πολιτικής Προϊόντων

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις 18 Ιουνίου 2003 η Επιτροπή εξέδωσε την ανακοίνωση με τίτλο «Ολοκληρωμένη Πολιτική Προϊόντων – Οικοδομώντας στην συνεκτίμηση του περιβαλλοντικού κύκλου ζωής»¹. Στην παρούσα έκθεση συνοψίζεται η κατάσταση εφαρμογής της πολιτικής αυτής. Λεπτομερή ανάλυση περιέχει το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

Η ιδέα της Ολοκληρωμένης Πολιτικής Προϊόντων (ΟΠΠ) αποβλέπει στην ανάληψη συνεκτικής δράσης, με χρήση των πλέον κατάλληλων εργαλείων πολιτικής και τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων, για οικολογικότερα προϊόντα που θα συνδυάζουν λιγότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις και αυξημένη εξυπηρέτηση των καταναλωτών. Η πολιτική αυτή έχει ως σκοπό τη συνεχή βελτίωση της κατασκευής και του σχεδιασμού των προϊόντων και την προώθηση της αποδοχής τους από τους καταναλωτές.

Η ιδέα της ΟΠΠ βασίζεται στις εξής παρατηρήσεις:

- Η παραγωγή και η χρήση αγαθών και υπηρεσιών (δηλ. προϊόντων) προκαλούν τις περισσότερες από τις δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον. Η κατάσταση επιδεινώνεται εξαιτίας του αυξανόμενου αριθμού προϊόντων που καταναλώνονται στην ΕΕ και στον κόσμο.
- Οι περιβαλλοντικές πιέσεις και επιπτώσεις των προϊόντων παρατηρούνται σε διάφορα στάδια του κύκλου ζωής τους (κατά τη διάρκεια της αλυσίδας παραγωγής, τη χρήση τους, την οριστική διάθεσή τους στο τέλος του κύκλου ζωής τους). Τα διορθωτικά μέτρα πρέπει να μελετώνται έτσι ώστε η επιβάρυνση στο περιβάλλον να μην μετατίθεται σε άλλα στάδια του κύκλου ζωής των προϊόντων ή σε άλλες γεωγραφικές περιοχές.
- Εξαιτίας της τεράστιας ποικιλίας των προϊόντων και των επιπτώσεών τους, δεν υπάρχει ένα μοναδικό εργαλείο πολιτικής για την αντιμετώπισή τους. Πρέπει να επιλεγεί και να εφαρμοσθεί κατά περίπτωση με συντονισμένο τρόπο το κατάλληλο μέσο πολιτικής ή συνδυασμός μέσων, συχνά σε πολλά πεδία ταυτόχρονα (π.χ. νομοθεσία για τον σχεδιασμό των προϊόντων, ανώτατα όρια εκπομπών, επισήμανση, φορολογικά μέτρα, αυτοδέσμευση της βιομηχανίας, κλπ.). Για να αξιοποιηθούν με τον καλύτερο τρόπο τα μέσα αυτά, πρέπει να συμμετέχει στη διαδικασία μεγάλος αριθμός ενδιαφερομένων, μεταξύ των οποίων πολιτικοί ιθύνοντες, επιχειρήσεις και καταναλωτές.

¹ COM (2003) 302.

Της ανακοίνωσης για την ΟΠΠ του 2003 προηγήθηκαν προπαρασκευαστικές μελέτες το 1998 και μια πράσινη βίβλος για την ΟΠΠ² το 2001. Στην ανακοίνωση εκτίθεται ο στόχος της ΟΠΠ και παρουσιάζονται οι πέντε «αρχές» της: (1) συνεκτίμηση του κύκλου ζωής, (2) συνεργασία με την αγορά, (3) ευρεία συμμετοχή ενδιαφερομένων μερών, (4) συνεχής βελτίωση των προϊόντων, (5) συντονισμένη χρήση των μέσων πολιτικής. Η ΟΠΠ επρόκειτο να εφαρμοσθεί με τρεις στρατηγικές δράσεις:

- **Συμβολή** σε πρωτεύουσες δράσεις πολιτικής, και ιδίως στην κοινοτική στρατηγική αειφόρου ανάπτυξης³, το 6ο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον⁴ και τα δεκαετή προγράμματα για τη μετάβαση σε αειφόρους τρόπους κατανάλωσης και παραγωγής⁵.
- **Συμπλήρωση** υφιστάμενων πολιτικών σχετικών με τα προϊόντα με τη διαμόρφωση πλαισίου, το οποίο να επιτρέπει τη συνεκτίμηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων με βάση τον κύκλο ζωής των προϊόντων.
- **Ενίσχυση** του συντονισμού και της συνοχής των μέσων πολιτικής για προϊόντα που σχετίζονται με το περιβάλλον.

Έτσι, αυτή καθαυτή η ΟΠΠ δεν προβλέπει συγκεκριμένη δράση για ειδικά προϊόντα⁶ αλλά παρέχει το εννοιολογικό πλαίσιο, την καθοδήγηση και τα εργαλεία για πλήθος πολιτικών και παραγόντων. Στην ανακοίνωση τονίζονταν τα δυνατά πεδία δράσης και προτεινόταν αρμοδιότητες για τις κύριες ομάδες ενδιαφερομένων.

Το Συμβούλιο των Υπουργών Περιβάλλοντος⁷ χαιρέτησε την πρωτοβουλία αυτή και υποστήριξε «... την πρόθεση της Επιτροπής να ενθαρρύνει τους εμπλεκόμενους φορείς να περιλάβουν στις πολιτικές τους στόχους μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων όλων των προϊόντων επιδιώκοντας τη συνεχή βελτίωση των προϊόντων και υπηρεσιών ...»

Έκτοτε, η έννοια και τα εργαλεία της ΟΠΠ εφαρμόστηκαν στην πράξη σε όλα τα επίπεδα πολιτικής, με τη συμμετοχή της βιομηχανίας και άλλων παραγόντων διαφόρων βαθμίδων.

2. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Σήμερα, οι αρχές της ΟΠΠ έχουν ενσωματωθεί σε πολλές πρωτοβουλίες, η δε έρευνα και τα εργαλεία που έχουν αναπτυχθεί χρησιμοποιούνται ευρέως, όπως τονίζεται στην ανακοίνωση. Σε αυτές τις πρωτοβουλίες, όμως, δεν γίνεται ρητή αναφορά στην ΟΠΠ. Η αποδοχή της προσέγγισης της ΟΠΠ επιβάλλεται συνεπώς να εκτιμάται με βάση το περιεχόμενο των πολιτικών και όχι με βάση τις ρητές αναφορές. Επίσης, από την έναρξη άσκησης αυτής της πολιτικής οι φιλοδοξίες για μεγαλύτερη συνοχή των πολιτικών που αφορούν τα προϊόντα

² COM (2001) 68.

³ Αναανεωμένη στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη της 9ης Ιουνίου 2006, αριθ. 10117/06.

⁴ COM (2001) 31.

⁵ Βλ. http://www.un.org/esa/dsd/dsd_aofw_scpp/scpp_tenyearframprog.shtml

⁶ Ωστόσο, υλοποιήθηκαν δύο πιλοτικά έργα για να τεθεί σε δοκιμή η εγκυρότητα της προσέγγισης και να αποκτηθεί πείρα από την εφαρμογή της. Ως προϊόντα επελέγησαν τα κινητά τηλέφωνα και οι καρέκλες κήπου από τροπικό ξύλο, με την επιφύλαξη της σημασίας των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που έχουν τα προϊόντα αυτά ή των αναμενόμενων βαθμών βελτίωσης. Βλ. <http://ec.europa.eu/environment/ipp/pilot.htm>.

⁷ Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 12ης Νοεμβρίου 2003 για την ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντων.

έχουν αυξηθεί σημαντικά και έχουν ενσωματωθεί στην ημερήσια διάταξη για τη βελτίωση της νομοθεσίας⁸. Όντως, οι αρχές της ΟΠΠ συμπεριλήφθηκαν με επιτυχία στο καθοριστικό πλαίσιο πολιτικής για την **αιφόρο κατανάλωση και παραγωγή/αιφόρο βιομηχανική πολιτική (ΑΚΠ/ΑΒΠ)** με το **σχέδιο δράσης⁹ ΑΚΠ/ΑΒΠ του 2008** που είναι σφαιρικό και προωθεί τη διαδικασία που κινήθηκε με την ανακοίνωση για την ΟΠΠ.

Στο μέλλον, κρίνεται σκόπιμο να ενοποιηθούν οι δύο διαδικασίες και να θεωρηθεί η ΟΠΠ σημαντική συνιστώσα της ημερήσιας διάταξης ΑΚΠ/ΑΒΠ.

2.1. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΟΠΠ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Αρκετές πολιτικές που καταστρώθηκαν μετά την ανακοίνωση για την ΟΠΠ ανταποκρίνονται στην προσέγγιση της ΟΠΠ για οικολογικότερα προϊόντα με βάση το συνολικό κύκλο ζωής τους.

Το **σχέδιο δράσης για αιφόρο κατανάλωση και παραγωγή/αιφόρο βιομηχανική πολιτική (ΑΚΠ/ΑΒΠ)** συγκεντρώνει τα μέσα ΟΠΠ σε μια αναλυτική δέσμη μέτρων πολιτικής για οικολογικότερα προϊόντα και ευφύστερες μορφές κατανάλωσης. Είναι επομένως μέγιστη η συμβολή στην εφαρμογή της ΟΠΠ σε κοινοτικό επίπεδο, μεταξύ άλλων με: νομοθεσία για τη **συνεχή βελτίωση του σχεδιασμού των προϊόντων**, σε συνδυασμό με αναθεωρημένα συστήματα **επισήμανσης** για την ενίσχυση της καταναλωτικής ζήτησης προϊόντων με υψηλές περιβαλλοντικές επιδόσεις, ένα πλαίσιο για **οικολογική δημόσια σύμβαση** παροχής αγαθών και υπηρεσιών και τη δυνατότητα παροχής οικονομικών κινήτρων για την περαιτέρω αποδοχή των προϊόντων αυτών. Επιπλέον, το «**φόρουμ λιανικού εμπορίου**» που συστάθηκε με βάση το σχέδιο δράσης ΑΚΠ/ΑΒΠ εφαρμόζει το εργαλείο της ΟΠΠ για **οικολογικότερες αγορές εκ μέρους εταιρειών** και διασφαλίζει τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων παραγόντων, ώστε να παρέχεται καλύτερη πληροφόρηση στους καταναλωτές σχετικά με τη βιωσιμότητα¹⁰.

Η **οδηγία για τον οικολογικό σχεδιασμό προϊόντων που καταναλώνουν ενέργεια** αποτελεί απτή μεταφορά των αρχών της ΟΠΠ στη νομοθεσία περί σχεδιασμού των προϊόντων. Το πεδίο εφαρμογής της διευρύνθηκε το 2009 ώστε να καλύπτει περισσότερες ομάδες προϊόντων (προϊόντα σχετιζόμενα με την κατανάλωση ενέργειας) στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης ΑΚΠ/ΑΒΠ.¹¹

Η νέα **οδηγία πλαίσιο για τα απόβλητα¹²** καθιστά πολλά στοιχεία της ΟΠΠ δεσμευτικά από νομική άποψη, και συγκεκριμένα καθιερώνει την απαίτηση κατά την κατάσταση και την άσκηση πολιτικής για τα απόβλητα να συνεκτιμάται ολόκληρος ο κύκλος ζωής τους. Η συνεκτίμηση του κύκλου ζωής διαπνέει επίσης διάταξη της **οδηγίας για τις ηλεκτρικές**

⁸ COM (2005) 97.

⁹ COM (2008) 397.

¹⁰ Καθώς πρόκειται για καίριο μεσάζοντα μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών, το λιανικό εμπόριο σε συνεργασία με τους παραγωγούς χρειάζεται να εξασφαλίσει κατάλληλη επισήμανση των προϊόντων και σχετική πληροφόρηση, ώστε να δημιουργηθεί μια τάση για πιο οικολογικά προϊόντα. Η παρεχόμενη πληροφόρηση για το περιβάλλον πρέπει να είναι κατανοητή, να μην είναι αμφιλεγόμενη και να μην παραπλανεί τους καταναλωτές και να μην τους δημιουργεί σύγχυση.

¹¹ Οδηγία 2009/125/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για θέσπιση πλαισίου για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον αφορά τα προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια.

¹² Οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα απόβλητα

στήλες¹³, με βάση την οποία επιτρέπεται, αντί της ανακύκλωσης, η οριστική διάθεση μόνον εφόσον συμφέρει από περιβαλλοντική άποψη με βάση ολόκληρο τον κύκλο ζωής τους.

Στις **θεματικές στρατηγικές** για την αειφόρο χρήση των φυσικών πόρων¹⁴ και την πρόληψη της δημιουργίας και την ανακύκλωση των αποβλήτων¹⁵ έχει υιοθετηθεί η συνεκτίμηση του κύκλου ζωής και το κάλεσμα για συνεχή βελτίωση, καθώς και η αρχή της συνεργασίας με την αγορά. Η προτροπή της στρατηγικής για τα απόβλητα να δημιουργηθούν ισχυρές αγορές ανακύκλωσης είναι ένα παράδειγμα.

Αμέσως μετά την έκδοση της ανακοίνωσης για την ΟΠΠ, η Επιτροπή άρχισε να αναπτύσσει την **ευρωπαϊκή βάση ανάλυσης του κύκλου ζωής (AKZ)**, μια ευρωπαϊκή βάση δεδομένων αναφοράς για τον κύκλο ζωής με ποιοτικό έλεγχο και ένα εγχειρίδιο AKZ. Οι εργασίες συνεχίζονται με την παροχή ειδικής καθοδήγησης στην εφαρμογή της συνεκτίμησης του κύκλου ζωής σε συγκεκριμένα πεδία πολιτικής, όπως και στον πλήρη συνυπολογισμό της διεθνούς διάστασης. Επίσης, σε δύο εθελοντικά **πilotικά έργα** διερευνήθηκαν οι πρακτικές δυνατότητες της ιδέας ΟΠΠ και ειδικότερα της συνεκτίμησης του κύκλου ζωής¹⁶, τα οποία οδήγησαν σε αυτοδεσμεύσεις της βιομηχανίας στο θέμα αυτό.

Για να βοηθήσει στην **εστίαση των πολιτικών**, η Επιτροπή διερεύνησε ποια είναι τα προϊόντα που προκαλούν τις μεγαλύτερες επιπτώσεις στο περιβάλλον και τις υφιστάμενες δυνατότητες βελτίωσής τους¹⁷. Προωθείται λοιπόν η εστίαση στην κατοικία, τις μεταφορές και τα είδη διατροφής, μεταξύ άλλων στην πρόσφατα συσταθείσα (2009) **Ευρωπαϊκή Στρογγυλή Τράπεζα Τροφίμων της ΕΕΦ**, όπου συμμετέχουν παράγοντες ποικίλης προέλευσης¹⁸, καθώς και στον ιστότοπο BUILD-UP¹⁹.

Η πρωτοβουλία της **Πρωτοποριακής Αγοράς Ανακύκλωσης** σκοπό έχει να ενθαρρυνθεί η ζήτηση προϊόντων με ανακυκλωμένα υλικά που προσφέρουν περιβαλλοντικά οφέλη κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Η **Πρωτοποριακή Αγορά Βιοπροϊόντων** σκοπό έχει να προωθηθεί η ανάπτυξη βιώσιμων προϊόντων από ανανεώσιμες πρώτες ύλες, όπως τα χημικά και τα πλαστικά βιοτεχνολογικής προέλευσης²⁰.

Μέσω του 6ου και του 7ου προγράμματος πλαισίου έρευνας έχουν χρηματοδοτηθεί ορισμένα ερευνητικά έργα που αποβλέπουν στη στήριξη της εφαρμογής πολιτικών ΟΠΠ, ιδίως στα

¹³ Οδηγία 2008/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στήλων και συσσωρευτών.

¹⁴ COM (2005) 670.

¹⁵ COM (2005) 666.

¹⁶ Βλ. <http://ec.europa.eu/environment/ipp/pilot.htm>.

¹⁷ Βλ.: http://ipts.jrc.ec.europa.eu/activities/sustainable_development/susproc.cfm

¹⁸ Η Ευρωπαϊκή Στρογγυλή Τράπεζα Τροφίμων της ΕΕΦ είναι μια διαδικασία όπου συμμετέχουν πολλοί παράγοντες: i) στον καθορισμό επιστημονικά αξιόπιστων και ενιαίων μεθόδων περιβαλλοντικής ανάλυσης τροφίμων και ποτών καθ'όλο τον κύκλο ζωής τους· ii) στον καθορισμό κατάλληλων μέσων επικοινωνίας με τους καταναλωτές και άλλους παράγοντες· iii) στην προώθηση συνεχούς περιβαλλοντικής βελτίωσης των τροφίμων και των ποτών σε όλη την αλυσίδα διανομής.

¹⁹ Στον ιστότοπο BUILD-UP επαγγελματίες του κλάδου της οικοδομής, τοπικές αρχές και ένοικοι κτιρίων μπορούν να ανταλλάσσουν εμπειρίες στην περικοπή της κατανάλωσης ενέργειας στα κτίρια, βλ. <http://www.buildup.eu/>. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δημιουργήσει επίσης συντονισμένη δράση με εκπροσώπους των κρατών μελών για την ανταλλαγή βέλτιστης πρακτικής στην εφαρμογή της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (οδηγία 2002/91/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων. ΕΕ L 1/65 της 4.1.2003).

²⁰ COM (2007) 860.

πεδία της βελτίωσης της μεθόδου συνεκτίμησης του κύκλου ζωής, του οικολογικού σχεδιασμού, της βιομηχανικής οικολογίας, της πρόληψης των αποβλήτων, της ανακύκλωσης, των βιο-διυλιστηρίων και της βιώσιμης κατανάλωσης.

2.2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΟΠΠ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

Η ιδέα της ΟΠΠ έχει καθιερωθεί στις δραστηριότητες των κρατών μελών, συχνά σε συνδυασμό με δραστηριότητες σε κοινοτικό επίπεδο.

Η μεταφορά στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών και η **εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας** με στοιχεία της ΟΠΠ αποτελεί ουσιαστική συμβολή των κρατών μελών στην ΟΠΠ. Σε ορισμένες περιπτώσεις συμπεριλαμβάνεται ο σχεδιασμός των προϊόντων και η νομοθεσία περί επισήμανσης, καθώς και η **ενσωμάτωση του περιβαλλοντικού κόστους** μέσω καθεστώτων περί ευθύνης του παραγωγού. Εθνικές πρωτοβουλίες ενσωμάτωσης του περιβαλλοντικού κόστους είναι ορισμένα καθεστώτα φόρου περιβάλλοντος σε διάφορα κράτη μέλη.

Τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει δράση για να **ενισχύσουν τη ζήτηση για καλύτερα προϊόντα**, ιδίως στο πεδίο των οικολογικών δημοσίων συμβάσεων. Η δράση που έχουν αναλάβει τα επτά κράτη μέλη με τις καλύτερες επιδόσεις έχει ανεβάσει στο 45% τον κοινοτικό μέσο όρο των οικολογικών δημοσίων συμβάσεων ως προς την αξία τους, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα κατά 25% λιγότερες εκπομπές CO₂ και μείωση του κόστους του κύκλου ζωής κατά 1%. Οι Κάτω Χώρες στοχεύουν σε 100% αειφόρους δημόσιες συμβάσεις της εθνικής κυβέρνησης έως το 2010.

Ο στόχος της καλύτερης πληροφόρησης των καταναλωτών επιδιώκεται από πολλά κράτη μέλη. Εκτός από το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα, περίπου το ήμισυ των κρατών μελών διαθέτουν εθνικά συστήματα οικολογικής επισήμανσης – στις επιτυχέστερες περιπτώσεις τα προϊόντα με τέτοια άδεια φθάνουν τα 10.000 σε μία και μόνον χώρα. **Ο συντονισμός και η ολοκλήρωση της πολιτικής** σε εθνικό επίπεδο έχουν σημειώσει πρόοδο σε πολλά πεδία: η τακτική ανταλλαγή απόψεων και πείρας που πραγματοποιείται στις **τακτικές συνεδριάσεις ΟΠΠ** υπό την προεδρία της Επιτροπής συμπληρώνεται με διϋπουργικές ομάδες εργασίας π.χ. στις σκανδιναβικές χώρες, με εθνικούς συντονιστικούς φορείς ΟΠΠ και ειδικές διευθύνσεις βιώσιμων προϊόντων και κατανάλωσης, όπως στη Γαλλία και το ΗΒ, ή με την ειδική διεύθυνση της κυβέρνησης της Βαυαρίας (Γερμανία).

Τα κράτη μέλη προωθούν επίσης **ειδικές δράσεις με αντικείμενο τα προϊόντα**. Η Δανία, η Φινλανδία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν συστήσει **ομάδες για τα προϊόντα** όπου συμμετέχουν παράγοντες από ολόκληρο τον κύκλο ζωής των αντίστοιχων προϊόντων. Η Βαυαρία έχει χρηματοδοτήσει ορισμένα έργα οικολογικού σχεδιασμού συγκεκριμένων προϊόντων. Ειδικότερα, η Ιταλία, η Δανία, οι Κάτω Χώρες, η Γερμανία, η Σουηδία και η Γαλλία προωθούν δραστήρια τις **εκούσιες συμφωνίες** με τη βιομηχανία με συγκεκριμένους στόχους και δράσεις.

Οι πρωτοβουλίες αυτές συχνά υποστηρίζονται από εντατικό έργο στα **δεδομένα και τις μεθοδολογίες για τον κύκλο ζωής**. Τουλάχιστον το ένα τρίτο των κρατών μελών αναπτύσσουν εργαλεία και προωθούν πολύ δραστήρια τη συνεκτίμηση του κύκλου ζωής· ορισμένα μάλιστα έχουν ιδρύσει ερευνητικά κέντρα AKZ.

Όσον αφορά την ενσωμάτωση της συνεκτίμησης του κύκλου ζωής στις δραστηριότητες οργανισμών, όλα τα κράτη μέλη έχουν θέσει σε εφαρμογή μέτρα για να προωθηθεί το κοινοτικό **σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS)**.

2.3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΟΠΠ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Βιομηχανικές ενώσεις, μεμονωμένες εταιρείες και ΜΚΟ συνεργάζονται με αρχές και ερευνητές σε κοινοτικό, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Οι περισσότερες **δραστηριότητες για συγκεκριμένα προϊόντα**, συμπεριλαμβανομένων των πιλοτικών έργων της Επιτροπής, ήταν εφικτές μόνον με την προδραστική συμμετοχή της βιομηχανίας και των ΜΚΟ. Η βιομηχανία ήταν επίσης, και συνεχίζει να είναι, καθοριστικής σημασίας στη **διάθεση πληροφοριών για τον κύκλο ζωής**, συνεισφέροντας ιδίως στην ευρωπαϊκή βάση δεδομένων του κύκλου ζωής.

Η **ευαισθητοποίηση όσον αφορά τη συνεκτίμηση του κύκλου ζωής** έχει αυξηθεί σημαντικά. Όλο και περισσότεροι βιομηχανικοί κλάδοι εφαρμόζουν τη συνεκτίμηση του κύκλου ζωής για να εμπλουτίζουν τις προσεγγίσεις τους στην πολιτική τους για τα προϊόντα και στην επικοινωνία τους με τους καταναλωτές και τις αρχές. Τυπικό παράδειγμα είναι η πρωτοβουλία για τα οικολογικά χαρακτηριστικά της βιομηχανίας πλαστικών στην Ευρώπη. Άλλο παράδειγμα ενεργού συμμετοχής των βιομηχανικών ενώσεων, μέσω του φόρουμ διαβουλεύσεων, στην ανάπτυξη μέτρων εφαρμογής είναι η **οδηγία για τον οικολογικό σχεδιασμό**. Αυξάνεται επίσης η συμμετοχή επιχειρήσεων σε πρωτοβουλίες για τον κύκλο ζωής με βάση **κατάσρωση πολιτικής**, όπως στο φόρουμ λιανικού εμπορίου, την Ευρωπαϊκή Στρογγυλή Τράπεζα Τροφίμων της ΕΕΦ και την πρωτοβουλία BUILD-UP.

3. ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΔΡΑΣΗ

Συνολικά έχει σημειωθεί αισθητή πρόοδος στην ΕΕ όσον αφορά την κατάσρωση πολιτικών για τα προϊόντα με βάση τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον. Ωστόσο, επειδή η ΟΠΠ είναι περισσότερο μια διαδικασία και όχι η τελική κατάσταση, υπάρχουν πάντοτε μεγάλα περιθώρια για περαιτέρω δράσεις. Μεταξύ των πλέον προφανών είναι:

Περαιτέρω **αναβάθμιση του ρόλου της ΟΠΠ στις εθνικές πολιτικές**. Ορισμένα κράτη μέλη εφαρμόζουν παραδειγματικά μέτρα, πολλά άλλα όμως έχουν μείνει πίσω. Καθώς η ΟΠΠ είναι μια συνεχής διαδικασία, ενδέχεται να υπάρξουν διάφοροι βαθμοί προόδου εξαιτίας των ευρύτερων εξελίξεων κατά την περίοδο αναφοράς, όπως η διεύρυνση της ΕΕ. Αρκετά νέα κράτη μέλη έχουν σημειώσει πάντως αρκετή πρόοδο, ενώ ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ των 15 πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους.

Η συμμετοχή **περιβαλλοντικών ΜΚΟ, οργανώσεων καταναλωτών και ΜΜΕ** στη διαδικασία ΟΠΠ και την εφαρμογή των μέσων της θα μπορούσε να ενθαρρυνθεί και να διευκολυνθεί ακόμη περισσότερο. Κατά τα φαινόμενα ισχύει η γενική παρατήρηση ότι χρειάζεται περισσότερη στήριξη και διάλογος για να ενισχυθεί η συνειδητοποίηση του περιβαλλοντικού οφέλους που είναι δυνατόν να επιφέρει η συνεκτίμηση του κύκλου ζωής στη μείωση των συνολικών αρνητικών επιπτώσεων των προϊόντων. Πολλές ομάδες για τα προϊόντα και τα πιλοτικά έργα έχουν αποδείξει ότι αυτό είναι δυνατόν να επιτευχθεί ιδίως με συνεργασία σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στην ανακοίνωση για την ΟΠΠ, η ιδέα είναι δυνατόν να εφαρμοσθεί επίσης στην περιβαλλοντική βελτίωση **μη βιομηχανικών προϊόντων και**

υπηρεσιών. Πρωτοβουλίες προς αυτή την κατεύθυνση έχουν δρομολογηθεί στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης ΑΚΠ/ΑΒΠ, όπως το φόρουμ του λιανικού εμπορίου και η Ευρωπαϊκή Στρογγυλή Τράπεζα Τροφίμων της ΕΕΦ που ήδη αναφέρθηκαν.

Τα «μέσα ΟΠΠ» για τη φορολόγηση και τις επιδοτήσεις δεν έχουν εφαρμοσθεί ακόμη σε κοινοτικό επίπεδο.

4. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΠ ΕΩΣ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΑΚΠ/ΑΒΠ

Η ιδέα της ΟΠΠ εκπονήθηκε από την Επιτροπή σε μια εποχή νέων και μεγάλων πρωτοβουλιών στην περιβαλλοντική πολιτική, με τις οποίες αντιστράφηκε η τάση από τη λήψη μέτρων εκ των υστέρων στη λήψη προληπτικών μέτρων. Σε κοινοτικό επίπεδο, το 6ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον προτρέπει στην εφαρμογή της στην πολιτική για τους φυσικούς πόρους και τα απόβλητα. Σε διεθνές επίπεδο, η σύνοδος κορυφής του Γιοχάνεσμπουργκ επεσήμανε στους πολιτικούς ιθύνοντες ότι χρειάζεται δράση για βιώσιμα μοντέλα παραγωγής και κατανάλωσης.

Δεδομένου ότι αναγνωρίζεται πως πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα προκαλούνται από τον συνεχώς αυξανόμενο αριθμό και την ποικιλία προϊόντων και υλικών που διατίθενται στο διεθνές εμπόριο, η ΟΠΠ εκλήφθηκε ως συμπλήρωμα των κλαδικών περιβαλλοντικών πολιτικών για τα απόβλητα, τα ύδατα, τον αέρα ή τα χημικά.

Δύο χρόνια μετά την υιοθέτηση της ανακοίνωσης για την ΟΠΠ από το Συμβούλιο, η Επιτροπή παρουσίασε τις θεματικές στρατηγικές για τους φυσικούς πόρους και τα απόβλητα, οι οποίες βασίζονται στις αρχές της ΟΠΠ στα αντίστοιχα πεδία. Μετά ακόμη δύο χρόνια, η Επιτροπή εξέδωσε έγγραφο διαβούλευσης για ένα μελλοντικό σχέδιο δράσης ΑΚΠ/ΑΒΠ και ενέκρινε το σχέδιο το επόμενο έτος.

Το σχέδιο δράσης ΑΚΠ/ΑΒΠ προβλέπει επανεξέταση ορισμένων στοιχείων της, όπως και του ίδιου του σχεδίου, έως το 2012, ενώ ταυτόχρονα παραμένει η προτροπή για συγκεκριμένα μέτρα εφαρμογής των μέσων ΟΠΠ στην ημερήσια διάταξη κατάστρωσης πολιτικής.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ΟΠΠ αποβλέπει στην αξιοποίηση των πλέον ενδεδειγμένων μέσων πολιτικής για τη συνεχή βελτίωση των προϊόντων. Είναι μια συνεχής διαδικασία και όχι μια τελική κατάσταση. Απαιτεί υψηλό επίπεδο συνειδητοποίησης από τους πολιτικούς ιθύνοντες και άλλους παράγοντες και τη βούληση να μετατραπεί η συνειδητοποίηση αυτή σε λήψη συγκεκριμένων μέτρων σε καθημερινή βάση.

Η προσέγγιση ΟΠΠ συνέβαλε σημαντικά στη χάραξη αρκετών περιβαλλοντικών πολιτικών στα πεδία του σχεδιασμού των προϊόντων, τη χρήση των φυσικών πόρων και τη διαχείριση των αποβλήτων. Τα κράτη μέλη, η βιομηχανία και άλλοι παράγοντες έχουν προαγάγει αισθητά την εφαρμογή της με την άμεση συμμετοχή τους σε κοινοτικό επίπεδο, τη μεταφορά της κοινοτικής νομοθεσίας στο εσωτερικό τους δίκαιο, δράσεις με οικονομικά κίνητρα και άλλες πρωτοβουλίες τους.

Η εφαρμογή της ΟΠΠ από άποψη πολιτικής ενσωμάτωσης είναι δύσκολο να τεκμηριωθεί, διότι στις νέες πολιτικές σπάνια γίνεται ρητή αναφορά στην ΟΠΠ. Ωστόσο, έχει σημειωθεί εν γένει αισθητή πρόοδος στη συνεκτίμηση του κύκλου ζωής από καίριες βιομηχανίες και

πολιτικούς ιθύνοντες, έχουν προχωρήσει δε σημαντικά η διάθεση δεδομένων για τον κύκλο ζωής και η συναίνεση όσον αφορά τη μεθοδολογία. Αρκετή πρόοδος έχει σημειωθεί επίσης στον προσδιορισμό των προϊόντων που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο δυναμικό βελτίωσης και των δυνατών μέτρων βελτίωσής τους.

Η ενημέρωση των καταναλωτών, η νομοθεσία για τον οικολογικό σχεδιασμό, η καθαρή παραγωγή και οι οικολογικές δημόσιες συμβάσεις/αγορές είναι πλέον στο επίκεντρο του σχεδίου δράσης ΑΚΠ/ΑΒΠ. Με το σχέδιο δράσης ΑΚΠ/ΑΒΠ συνεχίζεται η διαδικασία που άρχισε με την ανακοίνωση για την ΟΠΠ με στόχο την αποδέσμευση ακόμη μεγαλύτερου δυναμικού της αγοράς για πιο βιώσιμα προϊόντα και την προώθηση της ευφύστερης κατανάλωσης. Η επανεξέταση του σχεδίου δράσης ΑΚΠ/ΑΒΠ που έχει προγραμματισθεί για το 2012 θα δώσει την εξαιρετική ευκαιρία να εκτιμηθεί περαιτέρω η ανάπτυξη της ΟΠΠ.